

Muzyka

**Wszystko
gra**

Program nauczania

klasy 4–7

szkoła podstawowa

Grażyna Kilbach • Aldona Danielewicz-Malinowska

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.
Warszawa 2026

PROGRAM NAUCZANIA

Muzyka – klasy IV–VII szkoły podstawowej

Przedmiot: muzyka

Etap edukacyjny: II etap edukacyjny – klasy IV–VII szkoły podstawowej

Liczba godzin: 1 godzina tygodniowo (ok. 30 godzin rocznie)

Autorzy programu: Grażyna Kilbach, Aldona Danielewicz-Malinowska

Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym z dnia 11 marca 2026 roku
- Profil absolwenta i absolwentki – Instytut Badań Edukacyjnych

Spis treści:

I. Ogólna charakterystyka programu nauczania „Wszystko gra”

1. Kluczowe założenia programu
2. Kompetencje fundamentalne – obszary
3. Kompetencje przekrojowe
4. Profil absolwenta
5. Główne założenia programu
6. Adresaci, typ szkoły, wiek i poziom uczniów
7. Treści przedmiotu muzyka zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego

II. Cele kształcenia i wychowania

1. Cele kształcenia – wymagania ogólne

III. Materiał nauczania wraz z odniesieniami do podstawy programowej

1. Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

IV. Procedury osiągania celów edukacyjnych

1. Metody i formy pracy

V. Zakładane osiągnięcia uczniów. Kontrola, ocena i pomiar osiągnięć uczniów

1. Zakładane osiągnięcia uczniów
2. Metody kontroli i oceny osiągnięć uczniów
3. Zasady oceniania
4. Kryteria oceniania
5. Poziomy oceniania

VI. Edukacja włączająca

VII. Bibliografia

I. Ogólna charakterystyka programu nauczania „Wszystko gra”

Program nauczania muzyki „Wszystko gra” dla drugiego etapu edukacyjnego w ogólnokształcącej szkole podstawowej stanowi odpowiedź na wyzwania współczesnej edukacji, w której istotne jest powiązanie procesu uczenia się z doświadczeniem, aktywnością i codziennością życia ucznia.

Program uwzględnia potrzebę praktycznego muzykowania – śpiewu, gry na instrumentach, ruchu, słuchania i tworzenia muzyki – jako podstawowej formy uczenia się. Wiedza teoretyczna wprowadzana jest w ścisłym związku z działaniem i służy rozumieniu oraz świadomemu przeżywaniu muzyki.

Jest to elastyczna propozycja dydaktyczna, umożliwiającą nauczycielowi dostosowanie celów, treści i metod pracy do potrzeb oraz możliwości uczniów. Program kładzie nacisk na uczenie się poprzez doświadczenie, rozwijanie aktywności twórczej i wykonawczej oraz budowanie sprawczości ucznia w działaniach muzycznych – zarówno indywidualnych, jak i zespołowych. Istotnym założeniem programu jest rozwijanie kompetencji fundamentalnych i przekrojowych poprzez działania muzyczne, w szczególności w zakresie komunikacji, współpracy, kreatywności oraz świadomego uczestnictwa w kulturze. Program wspiera także dobrostan ucznia, umożliwiając wyrażanie emocji, budowanie pewności siebie oraz rozwijanie wrażliwości estetycznej.

Program zakłada łączenie tradycji z nowoczesnością – poznawanie muzyki dawnej i współczesnej oraz wykorzystywanie technologii cyfrowych w tworzeniu, zapisie i odtwarzaniu muzyki. Uczniowie uczą się korzystania z różnych form zapisu muzycznego oraz narzędzi cyfrowych w sposób świadomy i twórczy.

Ważnym elementem programu jest aktywne uczestnictwo uczniów w kulturze – zarówno lokalnej, jak i globalnej – poprzez działania artystyczne, udział w wydarzeniach muzycznych oraz realizację projektów zespołowych.

Program nauczania muzyki w klasach IV–VII szkoły podstawowej został opracowany w odniesieniu do wymagań nowej podstawy programowej dla drugiego etapu edukacyjnego. Jego realizacja może być wspierana przez serię dydaktyczną „Wszystko gra”, obejmującą podręczniki dla klas IV–VII oraz materiały multimedialne i metodyczne dostępne dla nauczycieli.

Program obejmuje treści kształcenia oraz działania dydaktyczno-wychowawcze ukierunkowane na rozwój ucznia jako osoby aktywnej, twórczej i świadomie uczestniczącej w kulturze, sprzyjające jego rozwojowi osobistemu, społecznemu i obywatelskiemu.

1. Kluczowe założenia programu

- **Podmiotowość ucznia** – uczeń jako aktywny uczestnik procesu edukacyjnego: twórca, wykonawca i świadomy odbiorca muzyki. Program zakłada wspieranie jego indywidualności, wrażliwości oraz możliwości wyrażania siebie poprzez różnorodne działania muzyczne.
- **Proces ważniejszy niż efekt** – szczególny nacisk położony jest na zaangażowanie ucznia, jego aktywność, doświadczenie i rozwój w toku działania. Muzykowanie, współpraca i rozwijanie kompetencji społecznych mają większe znaczenie niż osiągnięcie perfekcyjnych rezultatów. Muzyka stanowi również narzędzie wspierające dobrostan ucznia, jego emocje i poczucie własnej wartości.
- **Rozwijanie kompetencji przyszłości i sprawczości** – program wspiera rozwój kreatywności, twórczego myślenia, współpracy, komunikacji, krytycznego myślenia oraz kompetencji cyfrowych. Uczeń podejmuje samodzielne działania, współtworzy projekty muzyczne, uczy się odpowiedzialności za własny rozwój oraz buduje poczucie sprawczości i wpływu.

Kompetencje fundamentalne

Stanowią podstawę rozwoju ucznia oraz edukacji muzycznej. Ich kształtowanie i doskonalenie umożliwia świadome, skuteczne i twórcze uczestnictwo w kulturze muzycznej oraz funkcjonowanie w różnych obszarach życia codziennego.

Kompetencje fundamentalne wspierają proces uczenia się, rozwijanie wiedzy i umiejętności muzycznych – w szczególności w zakresie wykonywania, tworzenia i świadomego słuchania muzyki. Stanowią również podstawę rozwoju kompetencji przekrojowych oraz budowania sprawczości ucznia.

Ich rozwijanie jest zadaniem każdego nauczyciela, w tym nauczyciela muzyki, i ma charakter ciągły oraz spiralny – obejmuje wszystkie etapy kształcenia. W edukacji muzycznej odbywa się przede wszystkim poprzez działanie: śpiew, grę na instrumentach, ruch przy muzyce oraz poprzez refleksję, obejmującą percepcję, analizę i interpretację utworów muzycznych.

Edukacja muzyczna sprzyja integracji międzyprzedmiotowej, wspiera rozwój kreatywności, wrażliwości estetycznej oraz umiejętności współpracy. Kompetencje fundamentalne stanowią bazę edukacji i obejmują cztery kluczowe obszary.

2. Kompetencje fundamentalne – obszary

Kompetencje językowe

- **Porozumiewanie się w języku ojczystym** – rozwijanie umiejętności wypowiadania się na temat muzyki, opisu i interpretacji utworów oraz działań muzycznych; formułowanie opinii i rozwijanie krytycznego myślenia poprzez działania twórcze i wykonawcze; poszerzanie

słownictwa na podstawie tekstów piosenek; doskonalenie dykcji, artykulacji i poprawnej wymowy; rozumienie i interpretowanie treści utworów.

- **Porozumiewanie się w językach obcych** – wykonywanie utworów wokalnych w językach obcych; poznawanie i stosowanie podstawowej terminologii muzycznej (np. włoskiej, niemieckiej, angielskiej); rozwijanie poprawnej wymowy i rozumienia tekstów muzycznych.

Kompetencje matematyczne

Rozumienie wartości rytmicznych i pauz oraz struktur metrycznych; dostrzeganie proporcji i zależności w budowie utworów muzycznych i instrumentów; wykorzystywanie zjawisk akustycznych w praktyce muzycznej.

Kompetencje cyfrowe

Wykorzystywanie technologii cyfrowych w tworzeniu, zapisie, przetwarzaniu i odtwarzaniu muzyki; korzystanie z programów i aplikacji muzycznych; świadome i odpowiedzialne korzystanie z zasobów internetowych; dzielenie się efektami własnej pracy.

Świadomość i ekspresja kulturalna oraz kompetencje ruchowe

Poznanie różnych stylów, tradycji i obrzędów muzycznych oraz ich kontekstów kulturowych; wyrażanie emocji, idei i doświadczeń poprzez działania muzyczne i ruchowe; aktywny odbiór, tworzenie i odtwarzanie muzyki; rozwijanie wrażliwości i kreatywności muzycznej oraz potrzeby ekspresji artystycznej; wspieranie samoekspresji poprzez improwizację muzyczno-ruchową; rozwijanie koordynacji ruchowej i sprawności poprzez działania związane z muzyką.

Efekty rozwijania kompetencji

Integrowanie różnych obszarów wiedzy (język, matematyka, technologia, sztuka) z doświadczeniem ucznia; uczenie się poprzez działanie – tworzenie, projekty, eksperymenty, dyskusje oraz udział w wydarzeniach artystycznych; rozwijanie samodzielności, refleksji i umiejętności uczenia się na błędach; stosowanie oceniania wspierającego rozwój ucznia i informacji zwrotnej; tworzenie warunków do samorealizacji i budowania sprawczości ucznia.

3. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe rozwijane na lekcjach muzyki obejmują umiejętności współpracy, komunikacji, kreatywnego działania oraz wyrażania emocji poprzez muzykę. Kształtowane są poprzez śpiew, grę na instrumentach, ruch, słuchanie i analizę utworów. Stanowią integralny element procesu dydaktycznego i wspierają aktywne uczestnictwo ucznia w kulturze.

Kompetencje poznawcze

Rozwiązywanie problemów muzycznych oraz planowanie i organizowanie działań twórczych i wykonawczych; doskonalenie umiejętności wokalnych i instrumentalnych połączone z refleksją nad własnym rozwojem; rozwijanie wytrwałości i odpowiedzialności w działaniach indywidualnych i zespołowych; krytyczne i uważne słuchanie muzyki, jej analizowanie i ocenianie; tworzenie własnych rozwiązań muzycznych poprzez improwizację i komponowanie; rozwijanie kreatywnego myślenia oraz wyobraźni muzycznej.

Kompetencje społeczne

Współpraca i odpowiedzialność za pracę w grupie; rozwijanie umiejętności komunikacji i pracy zespołowej; kształtowanie szacunku dla dziedzictwa kulturowego; aktywne uczestnictwo w życiu klasy, szkoły i środowiska lokalnego; budowanie życzliwej atmosfery, empatii oraz wzajemnego wsparcia.

Kompetencje osobiste

Kierowanie własnym rozwojem i podejmowanie samodzielnych działań muzycznych; rozwijanie wytrwałości, autorefleksji i świadomości własnych postępów; wyrażanie emocji poprzez muzykę i rozwijanie wrażliwości artystycznej; dbanie o dobrostan, radzenie sobie ze stresem oraz poczucie bezpieczeństwa w działaniach indywidualnych i zespołowych.

4. Profil absolwenta

Absolwent szkoły podstawowej uczestniczący w edukacji muzycznej jest wrażliwym i świadomym odbiorcą kultury muzycznej. Aktywnie uczestniczy w działaniach muzycznych – śpiewa, gra na instrumentach, słucha muzyki w sposób ukierunkowany oraz podejmuje działania twórcze, takie jak improwizowanie i tworzenie.

Rozumie podstawowe elementy muzyki, potrafi uważnie słuchać utworów oraz wyrażać własne opinie na ich temat. Wykazuje się kreatywnością i otwartością na różnorodne formy ekspresji artystycznej.

Potrafi współpracować w grupie podczas wspólnego muzykowania, szanuje pracę innych oraz przestrzega zasad obowiązujących w działaniach zespołowych. Jest wrażliwy na emocje wyrażane w muzyce i wykorzystuje ją jako sposób wyrażania własnych przeżyć.

Dzięki edukacji muzycznej rozwija poczucie własnej wartości, wytrwałość oraz umiejętność radzenia sobie z emocjami, w tym ze stresem związanym z występami. Wykazuje gotowość do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz do dalszego rozwijania swoich umiejętności muzycznych.

Wartości – wolność i odpowiedzialność, wspólnota i szacunek, prawda, dobro i piękno, sprawiedliwość i solidarność. Uczeń rozumie znaczenie muzyki i sztuki jako przestrzeni

wyrażania wartości oraz budowania tożsamości indywidualnej, społecznej i kulturowej w różnych środowiskach. Buduje poczucie wspólnoty poprzez wspólne muzykowanie, łączy twórczość z odpowiedzialnością za przekaz i wykonanie, okazuje szacunek dla tradycji i muzyki dawnej, pozostając jednocześnie otwartym na współczesność. Dostrzega w muzyce możliwość wyrażania prawdy, dobra i piękna.

Sprawczość – uczeń podejmuje działania, które mają wpływ na niego samego oraz na innych, i bierze za nie odpowiedzialność. Rozwija poczucie przynależności do wspólnoty, nastawienie na rozwój oraz przekonanie o własnej skuteczności. Podejmuje różnorodne działania muzyczne – twórcze, odtwórcze i wykonawcze – indywidualnie i zespołowo, w klasie, szkole oraz środowisku lokalnym i szerszym kontekście kulturowym.

Kompetencje – uczeń rozwija kompetencje fundamentalne (językowe, matematyczne, cyfrowe) oraz przekrojowe (poznawcze, społeczne i osobiste) poprzez aktywność muzyczną. Śpiewa indywidualnie i zespołowo, dbając o poprawność intonacyjną, rytmiczną i wyraz artystyczny; wykonuje utwory instrumentalne z nut i z pamięci; akompaniuje do śpiewu i gry na instrumentach szkolnych; tworzy proste formy muzyczne (wokalne, instrumentalne i wokalno-instrumentalne), schematy rytmiczne oraz własne projekty artystyczne. Świadomie słucha muzyki, rozpoznaje jej podstawowe elementy i posługuje się notacją muzyczną w działaniu. Wykorzystuje technologie cyfrowe do tworzenia, zapisu i udostępniania muzyki, korzystając z nich w sposób odpowiedzialny. Podejmuje działania projektowe oraz prezentuje własne pomysły i realizacje artystyczne.

Obszary kształcenia – język polski, matematyka, języki obce, nauki przyrodnicze, historia i społeczeństwo, kultura i sztuka, informatyka i nowoczesne technologie, technika, ruch i zdrowie. Uczeń wykazuje wrażliwość i otwartość na różne style i kierunki muzyczne – zarówno tradycyjne, jak i współczesne. Rozumie znaczenie muzyki w kulturze lokalnej, narodowej i globalnej, dostrzega wartość dziedzictwa kulturowego oraz związki muzyki z innymi dziedzinami życia i nauki. Aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym klasy, szkoły i środowiska lokalnego.

5. Główne założenia programu

- muzykowanie, doświadczanie i wyrażanie emocji jako podstawowe formy aktywności ucznia, sprzyjające jego rozwojowi osobistemu i artystycznemu;
- praktyczne obcowanie z muzyką prowadzące do jej rozumienia poprzez działanie, doświadczenie i refleksję;

- stymulowanie aktywności muzycznej uczniów w sposób zróżnicowany, dostosowany do ich możliwości i potrzeb;
- wielozmysłowe i wieloaspektowe oddziaływanie na ucznia poprzez różnorodne formy aktywności muzycznej;
- spiralny układ treści – powracanie do zagadnień i stopniowe pogłębianie wiedzy i umiejętności;
- indywidualizacja procesu nauczania poprzez dobór zróżnicowanych działań i metod pracy;
- dostosowanie poziomu trudności materiału do możliwości uczniów, w tym różnicowanie repertuaru wokalnego i instrumentalnego;
- umożliwienie uczniom podejmowania działań wykonawczych na różnych instrumentach szkolnych;
- wspieranie rozumienia pojęć muzycznych poprzez ich wizualizację oraz powiązanie z działaniem praktycznym;
- systematyczne utrwalanie i porządkowanie wiedzy oraz umiejętności;
- wzbogacanie doświadczeń uczniów poprzez różnorodne formy aktywności i kontakt z muzyką;
- uatrakcyjnianie procesu dydaktycznego poprzez stosowanie zabaw i działań muzycznych;
- kształtowanie postaw otwartości, szacunku, tolerancji oraz świadomego uczestnictwa w kulturze;
- rozwijanie świadomości kulturowej i regionalnej oraz ukazywanie różnorodności tradycji muzycznych Polski, Europy i świata.

6. Adresaci, typ szkoły, wiek i poziom uczniów

Adresatami programu „Wszystko gra” są uczniowie ogólnokształcącej szkoły podstawowej klas IV–VII. Program przeznaczony jest dla uczniów posiadających podstawowe kompetencje muzyczne, odpowiadające poziomowi kształcenia realizowanego w klasach I–III edukacji wczesnoszkolnej.

Ze względu na spiralny układ treści programowych zakłada się powtórzenie i utrwalenie kluczowych zagadnień oraz umiejętności z pierwszego etapu edukacyjnego na początku klasy IV.

Realizacja programu przewidziana jest w czteroletnim cyklu kształcenia obejmującym klasy IV–VII szkoły podstawowej. Siatka godzin zakłada jedną godzinę dydaktyczną tygodniowo. Program dopuszcza również możliwość rozszerzenia oferty edukacyjnej o zajęcia pozalekcyjne rozwijające zainteresowania i uzdolnienia muzyczne uczniów, takie jak: zespoły wokalne,

instrumentalne i taneczne, chór, orkiestra szkolna, szkolne studio nagrań czy inne formy aktywności artystycznej.

Realizacja programu zależy od nauczyciela oraz jego kompetencji dydaktycznych i artystycznych. Istotne jest budowanie pozytywnej relacji z uczniami, opartej na inspirowaniu, wspieraniu i rozwijaniu ich kreatywności oraz sprawczości. Edukacja muzyczna sprzyja kształtowaniu postawy świadomego i aktywnego uczestnika kultury, uwrażliwia na znaczenie muzyki w życiu codziennym oraz jej rolę w kulturze i historii. Wspiera rozwój zdolności artystycznych, indywidualizację procesu nauczania oraz rozwijanie ekspresji twórczej i wykonawczej.

Zajęcia z edukacji muzycznej powinny odbywać się w odpowiednio wyposażonej pracowni, umożliwiającej realizację różnorodnych działań muzycznych. W jej wyposażeniu powinny znaleźć się m.in.:

- pianino lub inny instrument klawiszowy;
- różnorodne instrumenty melodyczne (np. dzwonki chromatyczne, flety proste, gitara, ukulele);
- zestaw instrumentów perkusyjnych, w tym instrumentarium Orffa;
- sprzęt audio-wideo oraz komputer z dostępem do Internetu i oprogramowaniem muzycznym (np. edytory nut, programy typu DAW, aplikacje muzyczne);
- rzutnik lub ekran multimedialny;
- tablica z pięciolinia;
- materiały dydaktyczne (np. plansze z instrumentami, portrety kompozytorów, stroje ludowe);
- zasoby biblioteczne i multimedialne (nuty, śpiewniki, nagrania, dostęp do platform streamingowych).

II. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Cele kształcenia i wychowania wynikające z podstawy programowej obejmują obszary związane z działaniami twórczymi i wykonawczymi ucznia, świadomym odbiorem muzyki, rozumieniem jej miejsca w kulturze oraz zdobywaniem doświadczeń edukacyjnych.

Wszystkie te obszary mają na celu przygotowanie ucznia do świadomego, aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym.

1. Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Rozwijanie indywidualnej i zespołowej ekspresji muzycznej poprzez różnorodne formy aktywności.

2. Rozumienie funkcji muzyki i jej języka oraz wykorzystywanie tej wiedzy w odbiorze, wykonywaniu i tworzeniu muzyki.
3. Świadomy odbiór muzyki z uwzględnieniem kontekstu kulturowego, historycznego i społecznego.
4. Inicjowanie i realizowanie indywidualnych oraz zespołowych działań muzycznych w szkole i środowisku lokalnym.
5. Wykorzystywanie nowych technologii do zapisu, tworzenia, przetwarzania i odbioru muzyki.
6. Rozumienie powiązań muzyki z innymi obszarami wiedzy i działaniami artystycznymi.
7. Rozwijanie zainteresowań muzycznych oraz kształtowanie tożsamości kulturowej, w tym lokalnej i regionalnej.
8. Rozwijanie wrażliwości muzycznej oraz wykorzystywanie muzyki jako wsparcia dobrostanu i pewności siebie.

III. MATERIAŁ NAUCZANIA WRAZ Z ODNIESIENIAMI DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Zajęcia z muzyki stanowią przestrzeń działania, ekspresji i twórczej obecności uczniów w kulturze. Nauczanie opiera się na podstawowych formach aktywności: śpiewie, grze na instrumentach, ruchu przy muzyce, słuchaniu i tworzeniu muzyki.

Uczestnictwo w tych działaniach sprzyja rozwijaniu umiejętności współpracy, wyrażania siebie oraz funkcjonowania w różnych sytuacjach społecznych i kontekstach kulturowych. Wspiera także rozwój uważności, refleksyjności i odpowiedzialności ucznia. Edukacja muzyczna w tym ujęciu wpływa nie tylko na rozwój artystyczny, lecz także na wszechstronny rozwój osobisty.

Uczenie się muzyki opiera się na aktywnym działaniu – wykonywaniu, słuchaniu, interpretowaniu i rozumieniu muzyki poprzez jej doświadczanie. Istotne jest nie tylko poznawanie pojęć i terminów, ale przede wszystkim ich wykorzystywanie w praktyce, w kontekście współpracy i twórczego myślenia.

Edukacja muzyczna stwarza sytuacje sprzyjające podejmowaniu inicjatywy, wspólnemu tworzeniu oraz przeżywaniu muzyki. W centrum procesu dydaktycznego znajduje się uczeń jako osoba sprawcza, kreatywna, refleksyjna i współdziałająca.

Nauczanie muzyki uwzględnia również rozwijanie kompetencji cyfrowych – zarówno w zakresie tworzenia, jak i odbioru muzyki. Uczniowie uczą się bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii oraz wykorzystują narzędzia cyfrowe do tworzenia, zapisu i udostępniania własnych działań muzycznych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

Wybrane wymagania szczegółowe zostały oznaczone jako należące do modułu kultura. Dodatkowo w poszczególnych działach przewidziano wymagania do wyboru, które nauczyciel wybiera do realizacji z klasą, tj. przynajmniej jedno wymaganie w ramach danego działu.

1. Uczeń jako twórca i wykonawca:

- 1) interpretuje muzykę i wyraża emocje przez śpiew, grę na instrumentach, ruch i taniec, słuchanie oraz tworzenie;
- 2) wykonuje zróżnicowane utwory, m.in. z repertuaru tradycyjnego, ludowego, patriotycznego, popularnego, klasycznego, a także realizuje własne propozycje repertuarowe – moduł kultura;
- 3) śpiewa i recytuje, solo lub w zespole, unisono lub wielogłosowo, z zachowaniem naturalnej postawy ciała i emisji głosu;
- 4) indywidualnie lub zespołowo wykonuje utwory, ćwiczenia i akompaniamenty na instrumentach melodycznych i niemelodycznych, dbając o jak najlepszy sposób gry, brzmienie i wyraz artystyczny;
- 5) porusza się do muzyki w sposób zgodny z jej charakterem i reaguje na sygnały muzyczne podczas zabaw i innych działań muzyczno-ruchowych;
- 6) tańczy indywidualnie lub zespołowo, stosuje podstawowe kroki i figury minimum trzech tańców narodowych (krakowiaka, kujawiaka i poloneza) i minimum dwóch spośród tańców ludowych, towarzyskich lub współczesnych;
- 7) identyfikuje w otoczeniu różnorodne brzmienia oraz źródła dźwięku, wykorzystuje je do realizacji zadań muzycznych, w tym zadań z użyciem nowych technologii;
- 8) odgrywa wybrane role w zespole muzycznym (np. dyrygenta, chórzysty, członka zespołu, solisty i inne), planuje i uzgadnia z innymi przebieg, interpretację i prezentację zadania muzycznego;
- 9) wyjaśnia pojęcia związane z podstawowymi elementami muzyki (np. rytm, melodia, metrum, tempo, dynamika), wykorzystuje tę wiedzę w działaniu, tworząc własne interpretacje;
- 10) koduje i dekoduje muzykę, wykorzystując notację muzyczną lub dowolne inne symbole, podczas działań korzysta z narzędzi analogowych lub cyfrowych;
- 11) rejestruje i przetwarza dźwięki oraz udostępnia nagrania, szanując prawa autorskie i wykonawcze;
- 12) wykorzystuje narzędzia cyfrowe do działań twórczych i współpracy w zespole.

Wymagania do wyboru. Uczeń:

- 1) indywidualnie lub zespołowo realizuje układy ruchowe, uzgadnia ich przebieg z innymi; inspirowane dostępnymi przykładami, twórczo je przekształca i wykorzystuje własne pomysły;

2) improwizuje i tworzy krótkie formy muzyczne głosem, ruchem i na instrumentach, swobodnie lub według określonych zasad, testuje własne pomysły i modyfikuje je na podstawie informacji zwrotnej;

3) tworzy ilustracje dźwiękowe, inscenizacje i akompaniamenty, wykorzystując ruch, gestodźwięki, głos, przedmioty codziennego użytku, instrumenty lub aplikacje i programy komputerowe.

2. Uczeń jako słuchacz:

1) zachowuje się zgodnie z zasadami obowiązującymi w danym kontekście kulturowym podczas uczestnictwa w różnorodnych wydarzeniach muzycznych – moduł kultura;

2) interpretuje słuchaną muzykę za pomocą wybranych środków wyrazu i narzędzi, m.in. ruchu, słowa, gestodźwięków, instrumentów, rekwizytów, narzędzi cyfrowych, działań plastycznych lub literackich;

3) rozpoznaje instrumenty muzyczne, grupuje je ze względu na sposób wydobycia dźwięku i identyfikuje ich brzmienie w słuchanych utworach;

4) dzieli się swoimi doświadczeniami, wypowiada się na ich temat, używając wybranych pojęć związanych z głosami ludzkimi i technikami wokalnymi, formami (np. piosenka, pieśń, kanon, koncert, symfonia), gatunkami i stylami muzycznymi (np. opera, balet, musical, muzyka filmowa, tradycyjna, pop, rock, jazz, hip-hop), rodzajami zespołów wykonawczych (muzyka wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, solo, w zespole, w chórze, w orkiestrze i inne) – moduł kultura;

5) określa funkcje słuchanej muzyki (np. rozrywkowa, religijna, obrzędowa, sygnalizacyjna) zgodne z jej charakterem i kontekstem – moduł kultura;

6) analizuje charakter i przebieg zróżnicowanych stylistycznie utworów, odnajduje cechy charakterystyczne i wypowiada się na ich temat, stosuje przy tym podstawowe pojęcia dotyczące elementów muzyki – moduł kultura;

7) wyjaśnia, jaką rolę odgrywa muzyka w mediach, reklamie, filmie, grach komputerowych, podaje lub tworzy przykłady jej zastosowania i oddziaływania na odbiorcę – moduł kultura.

Wymagania do wyboru. Uczeń:

1) wykorzystuje pojęcia dotyczące teatru muzycznego: scenografia, choreografia, libretto, akt, scena, uwertura, aria, podaje przykłady utworów scenicznych i określa ich gatunek – moduł kultura;

2) opisuje w słuchanych utworach treści niezwiązane z muzyką (np. fabuła, ilustracyjność, emocjonalność, wartości i powiązania z innymi obszarami wiedzy oraz działaniami

artystycznymi), formułuje nieoczywiste pytania i dociekliwie szuka na nie odpowiedzi – moduł kultura.

3. Uczeń jako uczestnik kultury:

- 1) określa i uzasadnia swoje preferencje muzyczne, poszukuje informacji o wybranych przez siebie twórcach i wykonawcach oraz prezentuje je innym – moduł kultura;
- 2) rozpoznaje melodię i słowa hymnu państwowego i wykonuje go z zachowaniem należytej postawy, wyjaśnia okoliczności jego powstania i wykonywania – moduł kultura;
- 3) wykonuje wybrane pieśni patriotyczne i na podstawie samodzielnie wyszukanych informacji wyjaśnia ich kontekst historyczny, formułuje opinię na temat ich roli dawniej i obecnie oraz wskazuje utwory współczesne o podobnej funkcji – moduł kultura;
- 4) omawia cechy polskiej muzyki tradycyjnej i wskazuje je w utworach z różnych okresów historycznych, w tym ze współczesności, stosuje wybrane pojęcia związane z folklorem, wyszukuje samodzielnie informacje na temat tradycji własnego regionu – moduł kultura;
- 5) rozpoznaje w słuchanych lub oglądanych utworach polskie tańce narodowe; wskazuje ich charakterystyczne cechy i kontekst kulturowy – moduł kultura;
- 6) rozpoznaje wybrane utwory Fryderyka Chopina i innych kompozytorów polskich, formułuje opinię na temat znaczenia ich twórczości dla polskiej i światowej kultury dawniej i współcześnie – moduł kultura;
- 7) formułuje opinię na temat działalności artystycznej Ignacego Jana Paderewskiego, wyjaśnia jej znaczenie dla odzyskania przez Polskę niepodległości i porównuje z przykładami działalności współczesnych artystów zaangażowanych społecznie – moduł kultura;
- 8) rozpoznaje i wykonuje hymn Unii Europejskiej, wyjaśnia historyczny i literacki kontekst jego powstania i wykonywania;
- 9) samodzielnie wyszukuje informacje na temat tradycji muzycznych przynajmniej dwóch innych kultur, w tym jednej pozaeuropejskiej, porównuje je z polskimi tradycjami muzycznymi i formułuje na ich temat opinię, szanując różnorodność tych tradycji – moduł kultura.

Wymagania do wyboru. Uczeń:

- 1) dokumentuje i prezentuje elementy dziedzictwa muzycznego swojej rodziny, szkoły lub społeczności, wykorzystuje dowolne formy ekspresji i dowolną technologię – moduł kultura;
- 2) wskazuje przykłady wykorzystywania muzyki w działaniach społecznych i sam lub we współpracy z innymi wykorzystuje muzykę w sprawie istotnej dla niego lub społeczności – moduł kultura;
- 3) rozpoznaje po jednym utworze muzycznym z sześciu różnych okresów historycznych: średniowiecza, renesansu, baroku, klasycyzmu, romantyzmu i muzyki XX–XXI w.,

identyfikuje kompozytora, określa zespół wykonawczy i inne cechy charakterystyczne utworu – moduł kultura.

4. Uczeń w relacji ze sobą i innymi:

- 1) ocenia wpływ muzyki na własne samopoczucie i emocje, stosuje muzykę jako narzędzie wspierające jego dobrostan;
- 2) wyjaśnia i stosuje zasady higieny głosu podczas recytacji i śpiewu;
- 3) wyjaśnia i stosuje zasady higieny słuchu w codziennym życiu podczas słuchania i wykonywania muzyki;
- 4) porusza się ze świadomością własnego ciała oraz jego położenia i ruchu w przestrzeni;
- 5) dokonuje samooceny wykonania zadania muzycznego, wyciąga wnioski, planuje i w miarę możliwości wdraża zmiany;
- 6) przyjmuje informację zwrotną na temat wykonania zadania muzycznego i udziela jej z poszanowaniem uczuć i potrzeb innych;
- 7) określa bezpieczne dla siebie granice w relacjach z innymi i zachowuje je podczas zabaw ruchowych, tańca i gry na instrumentach. Wymagania do wyboru. Uczeń:
 - 1) proponuje utwory do słuchania i wspólnego wykonywania, porównuje własne upodobania z gustami innych osób i, z poszanowaniem odmienności, formułuje opinię na ich temat lub rozmawia o nich;
 - 2) proponuje zabawy i działania integracyjne z wykorzystaniem muzyki, współpracuje z innymi podczas ich przebiegu i dba o dobrą atmosferę w grupie.

W ramach zajęć muzyki uczniowie zdobywają doświadczenia edukacyjne, które wspierają ich rozwój osobisty, kulturalny, psychiczny i społeczny oraz budują poczucie sprawczości. Doświadczenia edukacyjne mają charakter praktyczny, wzmacniają kompetencje fundamentalne i przekrojowe oraz rozwijają umiejętności komunikacyjne i współpracę. Nauczyciel wybiera z uczniami do realizacji co najmniej jedno doświadczenie edukacyjne w każdym roku szkolnym:

- 1) uczestniczy w wydarzeniu z muzyką na żywo (np. koncercie, spektaklu muzycznym, audycji muzycznej lub innym wydarzeniu);
- 2) w grupie współtworzy wydarzenie artystyczne (np. koncert, spektakl, występ, dla społeczności klasowej, szkolnej lub lokalnej), analizuje potrzeby odbiorców, planuje działania, uczestniczy w procesie twórczym, dzieli role, angażuje się w działania wykonawcze i organizacyjne, prezentuje efekty publiczności;

- 3) pracując w grupie, realizuje projekt łączący muzykę z innymi obszarami wiedzy i działaniami artystycznymi (np. festiwal nauki, film, teledysk, podcast, grę terenową, prezentację multimedialną);
- 4) indywidualnie lub w grupie tworzy utwór z wykorzystaniem: głosów, instrumentów lub narzędzi cyfrowych, także przy wsparciu sztucznej inteligencji;
- 5) bierze udział (na żywo lub on-line) w zwiedzaniu instytucji kultury albo spotkaniu z muzykiem, wykonawcą lub kompozytorem, artystą ludowym lub przedstawicielem innego zawodu muzycznego;
- 6) indywidualnie lub w grupie realizuje badanie dotyczące zainteresowań muzycznych innych osób lub wpływu muzyki na życie społeczne (rodziny, szkoły, społeczności), prezentuje jego wyniki;
- 7) projektuje własną playlistę utworów muzycznych, prezentuje ją, opisując kryteria doboru, i poddaje pod dyskusję, formułuje także opinię o playlistach innych uczniów;
- 8) projektuje własną mapę wydarzeń muzycznych, prezentuje ją, opisuje kryteria doboru i poddaje pod dyskusję, formułuje także opinię o mapach innych uczniów;
- 9) bada właściwości materiałów, buduje z nich prosty instrument i wykorzystuje go w ćwiczeniach twórczych.

IV. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW EDUKACYJNYCH

Osiągnięcie założonych celów edukacyjnych wymaga stosowania zróżnicowanych procedur dydaktycznych, opartych na aktywnym działaniu ucznia, jego doświadczeniu oraz współpracy. Zaproponowane sposoby realizacji treści kształcenia są zgodne z wymaganiami podstawy programowej i uwzględniają specyfikę edukacji muzycznej.

Realizacja celów kształcenia odbywa się poprzez różnorodne działania muzyczne, w szczególności:

Działania wykonawcze i twórcze:

- śpiew indywidualny i zespołowy (ze słuchu i z nut), z uwzględnieniem poprawnej emisji głosu i dykcji oraz właściwej interpretacji;
- śpiew w wielogłosie oraz realizację prostych form polifonicznych;
- grę na instrumentach melodycznych i niemelodycznych (indywidualnie i zespołowo), w tym wykonywanie akompaniamentów i prostych utworów;
- tworzenie muzyki – improwizacje wokalne, instrumentalne i ruchowe, komponowanie prostych form oraz akompaniamentów;
- działania muzyczno-ruchowe, w tym zabawy, układy ruchowe oraz podstawowe formy tańca.

Działania percepcyjne i refleksyjne:

- świadome słuchanie muzyki i analiza utworów z różnych epok i stylów;
- rozpoznawanie elementów muzyki, instrumentów oraz aparatu wykonawczego;
- formułowanie wypowiedzi na temat muzyki oraz wyrażanie opinii i emocji;
- poznawanie twórczości wybranych kompozytorów oraz repertuaru muzycznego, w tym muzyki polskiej i światowej.

Działania poznawcze i kształcące:

- wprowadzanie i stosowanie podstawowych pojęć oraz notacji muzycznej w działaniu;
- odczytywanie zapisu nutowego i wykorzystywanie go w praktyce wykonawczej;
- rozwijanie umiejętności rozpoznawania stylów i gatunków muzycznych;
- korzystanie z różnorodnych źródeł wiedzy o muzyce, w tym zasobów cyfrowych.

Działania zespołowe i projektowe:

- praca w grupach i wspólne muzykowanie;
- przygotowywanie i prezentowanie działań artystycznych (koncerty, występy, projekty);
- współtworzenie wydarzeń muzycznych dla społeczności szkolnej i lokalnej;
- realizacja projektów łączących muzykę z innymi dziedzinami wiedzy i sztuki.

Działania związane z uczestnictwem w kulturze:

- udział w wydarzeniach muzycznych na żywo lub online;
- poznawanie instytucji kultury oraz różnych form działalności artystycznej;
- kontakt z twórcami i wykonawcami muzyki.

Wykorzystanie technologii:

- stosowanie narzędzi cyfrowych do tworzenia, zapisu, przetwarzania i udostępniania muzyki;
- korzystanie z aplikacji i programów muzycznych, w tym wspierających działania twórcze.

1. Metody i formy pracy

W edukacji muzycznej na drugim etapie kształcenia stosuje się zróżnicowane metody i formy pracy, sprzyjające aktywnemu uczestnictwu uczniów, rozwijaniu ich sprawności, kreatywności oraz współpracy.

Preferowane są w szczególności następujące podejścia dydaktyczne:

- metody praktyczne – obejmujące działania wykonawcze i twórcze, takie jak śpiew, gra na instrumentach (melodycznych i niemelodycznych), improwizacje wokalne, instrumentalne i ruchowe;
- metody projektowe – oparte na pracy zespołowej, współpracy oraz realizacji działań artystycznych, takich jak przygotowywanie wydarzeń, prezentacji i projektów muzycznych;

- metody wykorzystujące technologie – polegające na stosowaniu narzędzi cyfrowych, aplikacji i programów multimedialnych do tworzenia, zapisu, przetwarzania i prezentowania muzyki;
- edukacja włączająca – uwzględniająca zróżnicowane potrzeby i możliwości uczniów poprzez dostosowanie działań muzycznych, repertuaru oraz instrumentarium.

Realizacja treści nauczania opiera się na podstawowych formach aktywności muzycznej: śpiewie, grze na instrumentach, ruchu przy muzyce, słuchaniu i tworzeniu muzyki.

Stosowane metody pracy można usystematyzować w następujący sposób:

- metody percepcyjno-analityczne – związane ze słuchaniem i analizą utworów muzycznych oraz poznawaniem ich kontekstu;
- metody odtwórcze – polegające na naśladowaniu i wykonywaniu utworów oraz odczytywaniu zapisu nutowego;
- metody twórcze – obejmujące improwizację, komponowanie oraz działania ruchowe i ekspresyjne;
- metoda ekspozycji – umożliwiająca odbiór dzieł muzycznych i innych form artystycznych w sposób pogłębiony i świadomy;
- metoda organizowania i rozwijania działalności muzycznej ucznia – integrująca różne formy aktywności i umożliwiająca prezentację efektów pracy w formie występów i działań artystycznych.

Formy pracy stosowane na zajęciach obejmują pracę indywidualną, grupową i zbiorową, dostosowaną do charakteru działań muzycznych. W praktyce dydaktycznej wykorzystuje się m.in.:

- rozmowę kierowaną i dyskusję;
- gry i zabawy dydaktyczne;
- pracę z materiałem muzycznym (nagranie, zapis nutowy, materiał audiowizualny);
- metodę projektu;
- pracę zespołową;
- działania ruchowe i z elementami dramy;
- prezentacje i działania artystyczne;
- wykorzystanie narzędzi cyfrowych do tworzenia i analizy muzyki.

V. ZAKŁADANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW. KONTROLA, OCENA I POMIAR OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Zakładane osiągnięcia uczniów

Uczeń kończący edukację muzyczną na drugim etapie nauczania powinien:

- 1) śpiewać, grać na instrumentach, tańczyć i improwizować ruch przy muzyce ze znajomością podstawowych terminów muzycznych, zapisów oraz treści muzycznych, wykorzystywać je w projektach i prezentacjach artystycznych;
- 2) odczytywać i zapisywać podstawowe oznaczenia muzyczne:
 - elementy notacji muzycznej;
 - skróty pisowni muzycznej;
 - podział wartości rytmicznych;
 - metrum 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8;
 - oznaczenia agogiczne;
 - oznaczenia dynamiczne;
 - oznaczenia artykulacyjne;
- 3) śpiewać:
 - polski hymn państwowy;
 - hymn Unii Europejskiej;
 - wybrane pieśni historyczne i patriotyczne;
 - kanony;
 - piosenki dziecięce, młodzieżowe i popularne;
- 4) grać na wybranych instrumentach:
 - schematy rytmiczne;
 - melodie;
 - proste utwory, improwizacje rytmiczne i melodyczne;
- 5) odtwarzać proste rytmy z wykorzystaniem ruchu i gestodźwięków;
- 6) wykonywać podstawowe kroki i figury z wybranych tańców narodowych, ludowych i towarzyskich;
- 7) wymieniać cechy charakterystyczne polskich tańców narodowych;
- 8) tworzyć improwizacje (wokalne, instrumentalne, ruchowe);
- 9) układać proste rytmy i akompaniamenty;
- 10) wymieniać przykłady instrumentów z wybranych grup instrumentów wyróżnionych ze względu na sposób wydobycia dźwięku;

- 11) rozpoznawać głosy wokalne;
- 12) określać aparat wykonawczy muzyki wokalne i instrumentalnej;
- 13) opisywać strukturę różnorodnych, prostych form muzycznych;
- 14) rozpoznawać fakturę jednogłosową i wielogłosową; formy solowe i zespołowe;
- 15) wyrażać muzykę za pomocą środków pozamuzycznych;
- 16) wskazywać przykłady wykorzystania muzyki w działaniach społecznych;
- 17) rozpoznawać po jednym utworze z każdej epoki oraz wybrane utwory Fryderyka Chopina; rozpoznawać hymn Unii Europejskiej i wyjaśniać historyczny oraz literacki kontekst jego powstania i wykonywania;
- 18) formułować opinię na temat działalności artystycznej Ignacego Jana Paderewskiego, wyjaśniać jej znaczenie dla odzyskania przez Polskę niepodległości oraz wskazywać analogie z działalnością współczesnych artystów zaangażowanych społecznie;
- 19) oceniać wpływ muzyki na własne emocje; działanie dźwięków i muzykowania na dobrostan człowieka;
- 20) znać i stosować zasady higieny głosu i słuchu;
- 21) proponować zabawy i działania integracyjne z wykorzystaniem muzyki;
- 22) dokonywać samooceny wykonywania zadań muzycznych;
- 23) przyjmować informację zwrotną na temat własnych dokonań muzycznych;
- 24) określać bezpieczne zasady i stosować je w relacjach z innymi podczas działań muzycznych;
- 25) świadomie uczestniczyć w wydarzeniach muzycznych na żywo;
- 26) współtworzyć wydarzenia artystyczne i realizować projekty edukacyjne.

Uczeń powinien także:

- stosować się do postanowień kontraktu zawartego z nauczycielem na początku roku szkolnego;
- dbać o precyzję w czasie wykonywania utworów wokalnych i instrumentalnych;
- angażować się w pracę zespołową;
- inspirować swoimi działaniami innych uczniów;
- słuchać muzyki w sposób kulturalny;
- zachowywać się kulturalnie i przestrzegać dyscypliny;
- być tolerancyjnym w stosunku do odmiennych ocen, zachowań, poglądów;
- okazywać szacunek dla tradycji i kultury własnego narodu oraz innych narodów.

2. Metody kontroli i oceny osiągnięć uczniów

Kontrola osiągnięć uczniów powinna się odbywać w ramach:

- realizacji ćwiczeń praktycznych (śpiewanie, granie, ruch przy muzyce, taniec, improwizacja, tworzenie muzyki);
- występów artystycznych przed publicznością klasową, szkolną i pozaszkolną;
- wykonywania zadań wymagających wykazania się wiedzą teoretyczną (quizy, gry dydaktyczne, pytania i odpowiedzi);
- przygotowania i opracowania w zespole muzycznych projektów edukacyjnych;
- tworzenia ilustracji dźwiękowych, improwizacji, inscenizacji, akompaniamentów;
- tworzenia przykładowych scenariuszy słuchowisk muzycznych, koncertów, prezentacji, wydarzeń artystycznych;
- przygotowywania prezentacji, plakatów, gazetek, albumów itp.

Zasady oceniania

- ocenianie wspierające – biorące pod uwagę przede wszystkim postępy ucznia, wysiłek, wkład pracy, proces, zaangażowanie w działania muzyczne, a nie wrodzone zdolności i predyspozycje dziecka;
- samoocena i informacja zwrotna – w której uczeń dokonuje samooceny własnych aktywności i działań (Co mi dzisiaj najlepiej wyszło? Nad czym muszę popracować?) oraz uczy się w sposób kulturalny, z wrażliwością i obiektywnie udzielać informacji zwrotnej swoim kolegom;
- indywidualizacja – porównujemy postępy danego ucznia, jego progres w uczeniu się, z uwzględnieniem trudności, specjalnych potrzeb edukacyjnych, nie porównujemy z postępami innych uczniów;
- unikanie oceniania publicznego – raczej w śpiewie, podczas pracy w grupach, w bezpiecznej atmosferze, bez odpytywania na środku klasy, bez porównywania;
- ocenianie kompetencji – nie „suchej” wiedzy, a raczej wrażliwości muzycznej, umiejętności zastosowania wiedzy w praktyce muzycznej, kreatywności, współpracy.

Kryteria oceniania

Muzyka jako przedmiot artystyczny wymaga specyficznego podejścia do sprawdzania i oceniania osiągnięć ucznia. Ocena proponowana przez nauczyciela powinna przede wszystkim motywować młodego człowieka do nauki i działań muzycznych. Przy ewaluacji trzeba uwzględnić różne formy aktywności ucznia (odtworzenie, muzykowanie, tworzenie), przy czym nie należy oceniać zdolności, a jedynie jego postępy i zaangażowanie oraz włożoną w aktywność pracę. Ważna jest również informacyjna funkcja oceny. Powinna ona bowiem

zaznajamiać ucznia (oraz osoby zainteresowane, np. jego rodziców bądź opiekunów) z postęпами, jakich dokonał w danym okresie. Informacja zwrotna powinna być jasna i czytelna, wskazująca na mocne strony działań ucznia i kierunki dalszego rozwoju.

Uczeń jako twórca i wykonawca

Umiejętności Twórcze myślenie: generowanie pomysłów muzycznych; improwizowanie; kreatywność w rozwiązywaniu problemów artystycznych.

Umiejętności wykonawcze: prezentowanie utworów wokalnych, instrumentalnych i wokально-instrumentalnych, prawidłowa intonacja, postawa, emisja głosu, dykcja; prezentowanie podczas zajęć dydaktycznych, występów okolicznościowych, koncertów, prezentacji multimedialnych. Interpretacja własna i zespołowa.

Współpraca: w grupie, zespole klasowym, w zespole wokálním, instrumentalnym lub wokально-instrumentalnym; prawidłowa komunikacja; wymiana doświadczeń.

Samoorganizacja: planowanie; sprawczość, sumienność; odpowiedzialność.

Wiedza Podstawy teoretyczne: znajomość podstawowych zasad muzyki, pojęć, terminów, zespołów wykonawczych.

Środki wyrazu: melodia, rytm, harmonia, dynamika, agogika, kolorystyka, artykulacja – podstawowe informacje.

Proces tworzenia: kompozycja, aranżacja, nagrywanie, produkcja, narzędzia do tworzenia.

Zaangażowanie Wkład pracy, pomysłowość, oryginalność, umiejętności wykonawcze, współpraca, postęp, rozwój.

Kompetencje: językowe, społeczne, praktyczne, komunikacyjne.

Uczeń jako słuchacz

Umiejętności Uważnie i aktywnie słucha muzyki wokальной, instrumentalnej i wokально-instrumentalnej.

Rozpoznaje podstawowe elementy utworu, głosy ludzkie, instrumenty, tempo, dynamikę, barwę, nastrój.

Analizuje i interpretuje wysłuchane utwory zgodnie z poziomem dostosowanym do wieku.

Odróżnia różne style, kierunki i gatunki muzyczne.

Rozpoznaje wybrane utwory z literatury muzyki klasycznej, rozrywkowej, ludowej i jazzowej.

Wyraża swoje opinie i wrażenia na temat słuchanej muzyki – słownie i pisemnie.

Porównuje utwory muzyczne, wskazując podobieństwa i różnice.

Zachowuje kulturę słuchania: ciszę, koncentrację, szacunek do wykonania oraz w stosunku do innych słuchaczy.

Wiedza

Zna podstawowe pojęcia muzyczne pozwalające na analizę słuchanych utworów muzycznych.

Rozpoznaje wybrane głosy ludzkie, instrumenty, zespoły wykonawcze.

Posiada podstawową wiedzę na temat stylów, kierunków i gatunków muzycznych.

Uczeń jako uczestnik kultury

Umiejętności

Aktywnie uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych w klasie, w szkole i poza szkołą, np.: uroczystości szkolne, koncerty, wydarzenia artystyczne, koncerty w filharmonii, spektakle w teatrach muzycznych, inne.

Właściwie i świadomie zachowuje się podczas wydarzeń muzycznych oraz w instytucjach kultury.

Odbiera i interpretuje różne działania muzyczne i artystyczne, również pozamuzyczne.

Potrafi wyrazić słownie i pisemnie swoją opinię na temat wydarzeń i dzieł artystycznych.

Dostrzega wartości estetyczne i kulturowe w otaczającej rzeczywistości szkolnej, lokalnej, narodowej i światowej.

Porównuje różne działania muzyczne i kulturowe, potrafi wskazać ich cechy charakterystyczne.

Wykazuje się tolerancją, akceptacją i otwartością na różnorodną kulturę muzyczną.

Wiedza

Zna podstawowe instytucje kultury i ich zadania, rolę i funkcje: filharmonia, teatr muzyczny, opera, muzea, sale koncertowe itd.

Posiada wiedzę o wybranych wydarzeniach muzycznych i kulturalnych i ich znaczeniu (np. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina).

Zna zasady zachowania obowiązujące podczas uczestnictwa w wydarzeniach muzycznych i artystycznych.

Rozumie pojęcia związane z muzyką i kulturą.

Zna wybrane dzieła i ich twórców – zgodnie z programem.

Rozumie rolę muzyki w kulturze, w życiu społecznym i indywidualnym człowieka.

Dostrzega związki między różnymi dziedzinami sztuki (muzyka, sztuki wizualne, literatura, architektura, teatr, film).

Uczeń w relacji ze sobą i innymi

Umiejętności

Rozpoznaje i nazywa własne emocje w akceptowalny sposób.

Kontroluje swoje zachowanie podczas zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych, wydarzeń artystycznych w szkole i poza nią.

Aдекватnie reaguje w różnych sytuacjach artystycznych.

Współpracuje z innymi, respektuje zasady współpracy w grupie.

Komunikuje się w sposób czytelny i kulturalny, wyraża swoje zdanie, słucha innych.

Przyjmuje informacje zwrotne o swoich umiejętnościach i wiadomościach, wykorzystuje je do dalszego rozwoju.

Nie inicjuje konfliktów, zaistniałe rozwiązuje w sposób konstruktywny.

Systematycznie buduje poczucie własnej wartości i sprawczości.

Okazuje szacunek w stosunku do osób starszych i rówieśników oraz ich pracy.

Wiedza

Zna podstawowe pojęcia związane z emocjami i relacjami społecznymi.

Zna podstawowe sposoby radzenia sobie z emocjami i relacjami społecznymi.

Rozumie znaczenie współpracy i komunikacji w zespole i w grupie.

Zna zasady funkcjonowania w grupie i w zespole klasowym – normy, role, funkcje i odpowiedzialność.

Rozumie znaczenie empatii, szacunku, tolerancji i akceptacji.

Zna sposoby radzenia sobie ze stresem, treścią i emocjami.

Rozumie znaczenie informacji zwrotnej i samooceny w procesie edukacyjnym.

Dostrzega znaczenie wpływu własnego zachowania na innych ludzi w klasie i poza nią.

Poniżej zaprezentowane zostały kryteria oceniania skorelowane ze stopniami szkolnymi. Są to wyłącznie propozycje, ogólne sugestie do rozważenia przez nauczyciela. Rzeczywiste kryteria powinny zostać opracowane przez nauczyciela w zgodzie z przedmiotowym systemem oceniania przyjętym w danej szkole i zapisanym w statucie konkretnej placówki.

Poziomy oceniania

Obszar oceniania ucznia	Poziom ponadpodstawowy Ocena 6, 5	Poziom podstawowy Ocena 4, 3	Poziom minimalny Ocena 2, 1
Zaangażowanie	Bardzo aktywny, samodzielny, świadomy i twórczy, inicjuje działania.	Wykonuje działania, ale wymaga wsparcia nauczyciela lub grupy.	Wybiórczo wykonuje działania lub nie uczestniczy w nich, brak inicjatywy.
Kreatywność	Oryginalne, twórcze i samodzielne pomysły.	Poprawne, lecz schematyczne pomysły, wymagają wsparcia nauczyciela.	Brak pomysłów, odtwórcze podejście do działań muzycznych.
Umiejętności wykonawcze	Wysoki poziom wykonania, świadome wykorzystania umiejętności i wiadomości.	Poprawne wykonanie działań muzycznych, drobne błędy.	Liczne błędy, brak opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
Realizacja zadań	W pełni zgodnie z tematem i założeniami. Działania wykraczające poza wymagania. Kreatywnie i z propozycjami własnych rozwiązań.	Zgodnie z tematem, ale schematyczne.	Niezgodnie z tematem i założeniami. Liczne błędy.
Współpraca	Aktywnie współpracuje, angażuje i wspiera innych. Dzieli się swoją wiedzą i umiejętnościami.	Współpracuje biernie, wykonuje polecenia i pomysły innych.	Nie współpracuje lub utrudnia pracę zespołu klasowego.
Prezentacja/sprawczość	Poprawna, pełna, przemyślana, angażująca innych.	Poprawna, mało czytelna, częściowo niesamodzielna.	Nieczytelna, niepewna, niesamodzielna.
Samoocena/ewaluacja	Prawidłowo, trafnie ocenia swoją pracę. Planuje dalszy rozwój.	Podejmuje próbę samooceny. Nie planuje dalszego rozwoju.	Brak samooceny i refleksji nad własną pracą.

Uwaga! Ocena niedostateczna nie może wynikać z braku predyspozycji lub uzdolnień ucznia. Należy ją traktować wyłącznie jako reakcję na postawę ucznia wyrażającego niechęć do przedmiotu i do pracy na lekcjach oraz wykazującego brak zaangażowania mimo szeregu prób aktywizacji podejmowanych przez nauczyciela.

VI. EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA

Podczas każdej lekcji muzyki nauczyciel powinien stworzyć warunki edukacyjne i wychowawcze odpowiednie dla każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości fizycznych, intelektualnych i społecznych. Uczniowie z niepełnosprawnościami powinni być włączani w proces edukacyjny i integrację społeczną na równi z uczniami pełnosprawnymi.

Edukacja włączająca na zajęciach muzyki polega na takim prowadzeniu lekcji, aby każdy uczeń – niezależnie od swoich możliwości, stylu uczenia się czy potrzeb rozwojowych – mógł aktywnie uczestniczyć w działaniach muzycznych. To podejście świetnie wpisuje się w naturę muzyki jako języka uniwersalnego, który pozwala budować relacje, rozwijać emocje i wzmacniać poczucie sprawczości.

Zadania nauczyciela

- Dostosowanie metod i materiałów do zróżnicowanych potrzeb uczniów.
- Akcent na współpracę, a nie rywalizację.
- Wielozmysłowe uczenie się – muzyka naturalnie angażuje słuch, ruch, emocje i wyobraźnię.
- Budowanie poczucia przynależności – każdy uczeń ma realny udział w tworzeniu muzyki.
- Wspieranie kompetencji społecznych i emocjonalnych, co podkreślają współczesne modele edukacji włączającej.

Różnorodne formy ekspresji

- Gra na prostych instrumentach perkusyjnych.
- Śpiew, recytacja rytmiczna i realizacja rytmu głosem lub ruchem, gestodźwięki.
- Tworzenie muzyki za pomocą aplikacji (np. także dla uczniów, którzy wolą pracę indywidualną lub mają trudności manualne).

Zróżnicowane poziomy trudności

- Ten sam utwór może mieć kilka wersji: rytmiczną, melodyczną, ruchową.
- Uczniowie wybierają rolę zgodnie ze swoimi możliwościami.

Zadania projektowe

- Tworzenie koncertów, przedstawień muzycznych czy słuchowisk.
- Projekty pozwalają każdemu znaleźć swoje miejsce: ktoś śpiewa, ktoś gra, ktoś tworzy scenografię, ktoś montuje dźwięk itp.

Muzyka jako wsparcie emocjonalne

- Uczniowie mogą wyrażać emocje poprzez improwizację.
- Praca z muzyką filmową lub musicalową pomaga w budowaniu atmosfery i koncentracji.

VII. BIBLIOGRAFIA

- Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym z dnia 11 marca 2026 roku.
- Profil absolwenta i absolwentki – Instytut Badań Edukacyjnych
- M. Przychodzińska, *Muzyka i wychowanie*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1979.
- K. Biedrzycki, W. Dobosz-Leszczynska, B. Ostrowska, P. Penszko, *Jak uczyć, by uczniowie myśleli samodzielnie? Rozwijanie krytycznego myślenia w klasie*, Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy, 2025
- K. Białek, M. Swat-Pawlicka, *Kompetencje (w) przyszłości. Praktyczny przewodnik*, Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2025.
- M. Harmin, *Jak motywować uczniów do nauki?*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2022.
- R.J. Marzano, *Sztuka i teoria skutecznego uczenia się*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012.
- L. Kataryńczuk-Mania, *Edukacja muzyczna dzieci z perspektywy pedagogicznej i profilaktyczno-terapeutycznej*, Wydawnictwo Impuls, 2022.
- U. Bissinger-Ćwierz, *Metody aktywizujące w szkolnej i pozaszkolnej edukacji muzycznej. Poradnik dla nauczycieli i animatorów*, Wydawnictwo Difin, 2019.
- D. Pietraszewska, *Koncepcje edukacji muzycznej w szkołach powszechnych Drugiej Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum, 2025.
- H. Gardner, *Inteligencje wielorakie: nowe horyzonty w teorii i praktyce*, Laurum, Warszawa 2009.